

ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ - ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΣΕΡΓΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Α. ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟ

ΑΝΑΤΥΠΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

ΔΡΥΣ ΥΨΙΚΑΡΗΝΟΣ

ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

ΔΗΜΗΤΡΙΟ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΑΘΗΝΑ 2007

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Α. ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟ

Ο καθηγητής Δημήτριος Β. Οικονομίδης, ο «Νέστωρ» της ελληνικής Λαογραφίας, γεννήθηκε το 1909 στην Απείρανθο της Νάξου, όπου, στα πλαίσια της οικογένειας και της τοπικής κοινωνίας, ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με τις αξίες του λαϊκού πολιτισμού μας. Σπούδασε Φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου παρακολούθησε και τα πρώτα μαθήματα Λαογραφίας, και υπηρέτησε την Μέση Εκπαίδευση, ως φιλόλογος, σε σχολεία της ελληνικής επαρχίας, αλλά και επί μία δεκαετία (1936-1946) στη Ρουμανία, στο Γυμνάσιο της ελληνικής κοινότητας Βουκουρεστίου.

Στο Βουκουρέστι είχε την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με τη ρουμανική, και τη βαλκανική ευρύτερα, βιβλιογραφία και Λαογραφία, ώστε να γνωρίσει τον βαλκανικό λαϊκό πολιτισμό και να συνδεθεί με αρκετούς βαλκάνιους συναδέλφους του. Οι γνωριμίες και οι γνώσεις του αυτές αξιοποιήθηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αργότερα, στο καθαυτό λαογραφικό επιστημονικό έργο του, το οποίο ωστόσο είχε ξεκινήσει με ιστορικά, φιλολογικά και λαογραφικά δημοσιεύματα ήδη από τα χρόνια της παραμονής του στη Ρουμανία.

Το 1946 επέστρεψε στην Ελλάδα και προσλήφθηκε, ως Συντάκτης, στο τότε Λαογραφικό Αρχείο - το σημερινό Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας - της Ακαδημίας Αθηνών. Συνεχίζοντας τις επιτόπιες καταγραφές και την ερευνητική δράση του, το 1952 αναγορεύθηκε διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, με την διατριβή του «Τα ελληνικά δημώδη βιβλία και η επίδρασις αυτών επί του πνευματικού βίου του ρουμανικού λαού». Με ακατάπληκτη και άοκνη εργασία, το 1961 εκλέγεται Υφηγητής της Λαογραφίας στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, με την ενάσιμη επί υφηγεσία διατριβή του «"Χρονογράφου" του Δωροθέου τα λαογραφικά», που δημοσιεύθηκε σε δύο συνέχειες, στους 18ο (1959) και 19ο (1960-1961) τόμους του περιοδικού *Λαογραφία*.

Έκτοτε, ο Δ. Β. Οικονομίδης δημοσίευσε δεκάδες επιστημονικών μελετημάτων, βιβλιοκρισιών, ιστορικών σπουδών και φιλολογικών αναλύσεων, όπως οι μελέτες του για το όνομα και την ονοματοθεσία στον ελληνικό λαό (1962), για την λαϊκή ορολογία του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού (1969), για την κοινωνική θέση της Ελληνίδας στον λαϊκό πολιτισμό (1973), αλλά και θεωρητικά κείμενα για την έννοια και τον σκοπό της Λαογραφίας (1977) και την σπουδαία και χρηστικότητα βιβλιογραφία της ελληνικής Λαογραφίας, των ετών 1800-1906 (1975). Οι μελέτες του αυτές αποτελούν φωτεινό παράδειγμα της παραδοσιακής ακαδημαϊκής λαογραφίας μας και βάση για την ανάλογη επιστημονική ενασχόληση νεότερων ερευνητών.

Το 1969 εξελέγη Διευθυντής του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, της Ακαδημίας Αθηνών, ενώ παράλληλα δίδασκε, ως Εντεταλμένος Υφηγτής, μαθήματα Λαογραφίας στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η επίσημη της μακράς και γόνιμης σταδιοδρομίας του ήρθε το 1973, με την εκλογή του ως Τακτικού Καθηγητή στην έδρα Λαογραφίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου δίδαξε ως το 1975, οπότε και αποχώρησε, καταληφθείς από το όριο ηλικίας. Έκτοτε συνέχισε την ερευνητική και συγγραφική δράση του, δημοσιεύοντας πολλά και μεστά επιστημονικά μελέτηματα, αδιάκοπα μέχρι σήμερα.

Ο καθηγητής Οικονομίδης, με το μεγάλο και στιβαρό έργο του, μας δείχνει ανάγλυφα τη σχέση της Λαογραφίας με το παρελθόν, το δρόμο δηλαδή που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε *ιστορική Λαογραφία*. Ουσιαστικά ακολουθεί την *ιστορικοσυγκριτική μέθοδο* του πατέρα της ελληνικής Λαογραφίας Ν.Γ. Πολίτη, το συγκριτικό σκέλος της οποίας εντοπίζει κυρίως στα βαλκανικά και δευτερευόντως στα ευρωπαϊκά εθνογραφικά παράλληλα. Αν κάτι προσδιορίζει ωστόσο τις μελέτες του, αυτό είναι το πρώτο, το ιστορικό σκέλος της μεθόδου που ακολουθεί, αφού η καλή γνώση των πηγών και η μεγάλη φιλολογική του εμπειρία, του επιτρέπουν να κινείται σε κείμενα διαφόρων εποχών, ανιχνεύοντας και τεκμηριώνοντας απ' αυτές, που αποτέλεσαν αντικείμενο και των πρώτων λαογράφων, για να εκληφθούν αργότερα ως ψόγος από τους «ανθρωπολογίζοντες» ομοτέχνους μας.

Δεν θα ήταν υπερβολή αν υποστηρίζαμε ότι δεν υπάρχει ούτε μία μελέτη του, που να μην δείχνει όλην αυτόν τον φιλολογικό οπλισμό, και να μην παρουσιάζει ανάγλυφα τα σημάδια της ιστορικοσυγκριτικής μεθόδου. Αποκορύφωμα της τάσης αυτής αποτελεί η εκτενής μελέτη του με τίτλο «"Χρονογράφου" του Δωροθέου τα λαογραφικά», δημοσιευμένη, όπως προειπώθηκε, στο περιοδικό *Λαογραφία*. Με βάση τις δημώδεις χρονογραφίες της υστεροβυζαντινής και της μετα-

βυζαντινής περιόδου, ο συγγραφέας εντοπίζει και μελετά ιστορικά μια σειρά λαογραφικών στοιχείων, που εν μέρει επιζούν μέχρι σήμερα, δείχνοντάς μας την καταγωγή και την προέλευσή τους. Πρόκειται για ένα σπουδαίο έργο (όπως φαίνεται από το πλήθος των παραπομπών που του αφιερώνονται σε νεότερα μελητήματα της λαογραφικής βιβλιογραφίας μας), το οποίο διδάσκει μεθοδολογικά και παραδειγματίζει με την αξιομνημόνευτη καλλιέργεια των διατυπώσεών του.

Ανάλογες τάσεις, όπως ήδη διαπιστώθηκε, απαντούν και σε πολλές άλλες δημοσιεύσεις του καθηγητή Δ. Β. Οικονομίδη. Ενδεικτικά αναφέρονται οι μελέτες του για την τύχη στην προφορική παράδοση του ελληνικού λαού [*Λαογραφία* 58 (1972), σ. 3-26] και για τον θρήνο του νεκρού, το μοιρολόγι και την εθιμοτυπία του [*Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας* 18-19 (1965-1966), σ. 11-40], όπου τα σύγχρονα λαογραφικά παραδείγματα ερμηνεύονται και διαφωτίζονται μέσω συγκρίσεων προς ανάλογες μορφές, που παραδίδονται από πηγές και κείμενα της ελληνικής γραμματείας, διαχρονικά. Στην ίδια αλληλωστε κατεύθυνση κινείται και η διδακτορική διατριβή του Εμμ. Παπαδάκη, την οποία ο καθηγητής Οικονομίδης εισηγήθηκε προς την Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, μαζί με τον καθηγητή Αθ. Κομίνη, το 1975 και με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Μορφαί του λαϊκού πολιτισμού της Κρήτης του 15ου και 16ου αιώνα κατά τις γραμματειακές πηγές» (Αθήνα 1976, σελίδες 206).

Αν δεχτούμε ότι τα έργα των μαθητών απηχούν, ως ένα τουλάχιστον βαθμό, αρχές και «χειραγώγηση» των δασκάλων τους, τότε στο έργο αυτό, πίσω από την ιστορική μέθοδο και προσέγγιση του συγγραφέα, ίσως μπορούμε να διαγνώσουμε και την παρουσία του λαογράφου, ενός εκ των εισηγτηών της διατριβής. Η πλήρης εκμετάλλευση των λαογραφικών πληροφοριών των γραμματειακών πηγών που εξετάζονται, δείχνει το στιβαρό επιστημονικό χέρι του καθηγητή Οικονομίδη, που οδήγησε τα επιστημονικά βήματα του συγγραφέα.

Το 1997 και το 1998 ο «Σύλληλος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων» εξέδωσε δύο τόμους υπό τον κοινό τίτλο «Εθνολογικά - Λαογραφικά» (α' τόμος: 263 σελίδες, β' τόμος: 375 σελίδες), όπου συγκεντρώνονται μικρά μελητήματα του Δ. Β. Οικονομίδη, μεγάλο μέρος των οποίων πρωτοδημοσιεύθηκαν ως επιφυλλίδες ημερήσιας απογευματινής εφημερίδας των Αθηνών. Η ιστορικοσυγκριτική μεθοδολογία αποτελεί τον κορμό, γύρω από τον οποίο χτίζονται και δομούνται τα κείμενα αυτά. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις, ο συγγραφέας δεν περιορίζεται στα λαογραφικά θέματα, αλλά παρέχει ευρύτερες εικόνες ζωής και πνευματικής δημιουργίας (π.χ. στα σχετικά με την πνευματική ζωή της τουρκοκρατούμενης Θράκης: α' τόμος, σ. 102 - 122, τα σχετικά με τα απόκρυφα και τα λαϊ-

κά κείμενα: α' τόμος, σ. 150 - 162, τον βογομιλισμό και τις λαϊκές παραδόσεις: α' τόμος, σ. 207-224, τα προνόμια και τις κοινότητες της τουρκοκρατίας: β' τόμος, σ. 69 - 74, τους Μακεδόνες στην Αυστροουγγαρία: β' τόμος, σ. 135 - 163, τον νεοελληνικό διαφωτισμό β' τόμος, σ. 355 - 374 κ.λη). Έτσι, ο καθηγητής Οικονομίδης συνεχίζει να διδάσκει και μακριά από το πανεπιστημιακό βήμα, δια των κειμένων του, ενώ μας δείχνει τη βαθιά φιλολογική γνώση και την ιστορική του κατάρτιση, που τον βοηθούν να εντάσσει τα θέματά του στο σωστό περιβάλλον και να τα ερμηνεύει ιστορικά.

Πρέπει εδώ να σημειώσουμε ότι ο τρόπος αυτός επιστημονικής λαιογραφικής εργασίας δεν είναι πια δημοφιλής ανάμεσα στους νεότερους λαιογράφους μας, γιατί απαιτεί φιλολογική κατάρτιση όχι τυχαία, εξοικείωση με τα κείμενα, εντρυφήση στις πηγές και αρχαιογνωσία, ειδικεύσεις που αποκτούνται με μόχθο, και οπωσδήποτε είναι δυσκολότερες από την απλή «μεταφορά» ξένων θεωρητικών σχημάτων. Οι λαιογραφικές σπουδές αποκτούν ολόένα και πιο εμφανείς κοινωνικούς προσανατολισμούς, και αυτό είναι ορθό και επιβεβλημένο, κακώς όμως συνδυάζεται με την απομάκρυνση από τις πηγές, χωρίς τις οποίες η ιστορική προοπτική της λαιογραφικής μεθόδου καταντά κενό γράμμα. Η εγκατάληψη της ιστορικής θεώρησης των λαιογραφικών φαινομένων μπορεί να δείχνει τη λαιογραφία πιο «μοντέρνα», δεν ανταποκρίνεται όμως με την ίδια τη φύση των πραγμάτων και το ιστορικό βάθος των δεδομένων της λαιογραφίας. Γι' αυτό άλλωστε και ο καθηγητής Μ.Γ. Μερακλής έχει γράψει για την *ιστορικότητα* των λαιογραφικών φαινομένων, και για την *κοινωνικοϊστορική μέθοδο*, με την οποία πρέπει να γίνεται η προσέγγιση και η μελέτη τους.

Την ευκολία και την έλλειψη εφοδίων έρχεται να συμπληρώσει και η έννοια του σύγχρονου, αφού η Ανθρωπολογία των καιρών μας αντιμετωπίζει την ιστορική λαιογραφία ως την προεπιστημονική αμέθοδη κληρονομιά της, προσπαθώντας ουσιαστικά να σφετεριστεί το αντικείμενο και τα επιτεύγματά της.

Κι έτσι, εφαρμόζει η ίδια στην πράξη αυτό που κατηγορεί στη λαιογραφία, την επιλεκτική δηλαδή μελέτη και χρήση δεδομένων. Ο φόβος του «ανθρωπολογικού ψόγου», που επικρέμαται σε κάθε προσπάθεια ιστορικοσυγκριτικής μελέτης, οδηγεί πολλούς λαιογράφους να «κοινωνιολογίζουν» και να «εθνολογίζουν», αποποιούμενοι κάποτε και την ίδια την ιδιότητα του λαιογράφου· γι' αυτά όμως θα γίνει ειδικότερος λόγος αλλού. Ό,τι εδώ μας ενδιαφέρει είναι ότι τα κείμενα του καθηγητή Οικονομίδη φαίνονται ως νησίδες μέσα στο πέλαγος μελετών, οι συντάκτες των οποίων δείχνουν να ξεχνούν το επιστημονικό παρελθόν της επιστήμης τους, ή ακόμη και να ντρέπονται γι' αυτό.

Οι μελέτες του Δ.Β. Οικονομίδη δείχνουν, σε όποιον μπορεί να διαβάσει και πίσω από τις αράδες τους, ότι η λαογραφία είναι και η *ιστορία της καθημερινότητας*. Πέρα από επιστημονικές συμβολές και από αποδείξεις της σοφίας του συγγραφέα τους, αποτελούν και μεθοδολογικό υπόδειγμα, για όποιον θα ήθελε να ασχοληθεί με την ιστορική - ή αρχαιολογική - Λαογραφία μας, έναν κλάδο της επιστήμης μας με μεγάλο παρελθόν και με σημαντικές προοπτικές για το μέλλον, ιδίως αν οι πληροφορίες των πηγών εξεταστούν και με μια γενικότερα *κοινωνική προοπτική*, στο πλαίσιο της *κοινωνικοϊστορικής μεθόδου* που προαναφέρθηκε.

Ο Δ.Β. Οικονομίδης, πέρα από τις επιμέρους πραγματεύσεις των κειμένων ή των ζητημάτων που τον απασχολούν, μας δείχνει ότι ο λαογράφος δεν πρέπει να ξεχνά και τις φιλολογικές ρίζες του, αφού η ιστορική θεώρηση του υλικού του τον διαφοροποιεί και από άλλους, συναφείς κλάδους του επιστητού. Η σχέση του αυτή με την ιστορική λαογραφία, αποτυπωμένη θεωρητικά και στο μελέτημά του για την ιστορία της επιστήμης μας [*«Συμβολή εις την ιστορίαν της ελληνικής λαογραφίας»*, *Λαογραφία* 35 (1987 -1989), σ. 11 - 86], στηρίζεται στην πραγματικότητα της ιστορικότητας του ελληνικού λαού και των έργων του, που υποστηρίχθηκε με πάθος απ' όλους τους σημαντικούς λαογράφους μας, με εξέχοντες τον Ν.Γ. Πολίτη, τον Στίλη. Κυριακίδη και τον Γ. Μέγα, αλλά και τους Γ.Κ. Σπυριδάκη, Δ.Α. Πετρόπουλο και Δ.Σ. Λουκάτο, για να μείνουμε στις προηγούμενες γενιές των ελλήνων λαογράφων.

Γράφει σχετικά ο ίδιος ο καθηγητής Οικονομίδης, τεκμηριώνοντας θεωρητικά τη σχέση του προς την ιστορική λαογραφία [α' *«Έννοια και σκοπός της Λαογραφίας»*, *Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας* 24 (1975 - 1976), σ. 37]: *«Είναι φυσικόν, η έρευνα των ποικίλων φαινομένων του βίου του λαού τούτου μετά την παράθεσιν και την περιγραφήν αυτών ν' ανατρέχει εις το παρελθόν, χρησιμοποιούσα την ιστορικήν φιλολογικήν μέθοδον, χωρίς βεβαίως να μεταβάλλει την Λαογραφίαν εις Ιστορίαν... Εν τη πράξει λοιπόν ουδείς εκ των τριών τούτων ερευνητών (ενν. τους Ν.Γ. Πολίτη, Στ. Κυριακίδη και Γ. Μέγα) μεταβάλλει την Λαογραφίαν εις επιστήμην ιστορικήν, ψυχολογικήν ή κλάδον της ιστορίας του πολιτισμού»*. Οι απόψεις αυτές δείχνουν το θεωρητικό υπόβαθρο του έργου του και στηρίζουν τις επιλογές του έναντι όσων διαστάζουν να ομολογήσουν το φιλολογικό τους παρελθόν ή τις μακραίωνες ιστορικές καταβολές του αντικειμένου της επιστήμης τους.

Τόσο οι παλαιότερες μελέτες του, όπως τα *«Απεραθίτικα λαογραφικά σύμμεικτα»* (1940) ή *«Ο Έρωτόκριτος»* εις την Ρουμανίαν» (1948), όσο και τα νεότερα συγκεντρωτικά έργα του, όπως τα βιβλία *«Εθνολογικά - Λαογραφικά»*, τόμοι 1 (1997) και 2 (1998), *«Από τα δημοτικά μας τραγούδια»*, τόμος 1 (1997) και *«Ιστο-*

ρικοφιλολογικά» (2003), δείχνουν έναν ζωντανό και εναργή επιστήμονα, που γνωρίζει με επάρκεια και καλύπτει με πληρότητα πολλούς τομείς του επιστητού, σχετικούς με την ιστορία, την φιλολογία, την λαογραφία και την παράδοση του Ελληνισμού. Καλός γνώστης των βαλκανικών θεμάτων και της βαλκανικής Λαογραφίας γενικότερα, ο Δ. Β. Οικονομίδης συνέβαλε καθοριστικά στην κατανόηση των προβλημάτων της βαλκανικής συγκριτικής Λαογραφίας και των σύγχρονων κατευθύνσεων και προσανατολισμών της λαογραφικής επιστήμης.

Όσον αφορά στην «ελληνική παραγωγή» του κρίνουμε ότι είναι περιττό να προβούμε σε αξιολογικές κρίσεις π.χ. για τη συμβολή του στη σύνταξη της ελληνικής λαογραφικής βιβλιογραφίας (συμπλήρωσε το βιβλιογραφικό κενό των ετών 1800-1906 όπως προείπαμε και συνέθεσε τις βιβλιογραφίες των ετών 1921 - 1938, 1948-53, 1954 - 58, του έτους 1959 και των ετών 1960 - 62) ή για τις πάμπολλες (γλωσσικού και λαογραφικού περιεχομένου) εργασίες του για τη Νάξο, ή για την εθνική σημασία του κατατεθειμένου απ' αυτόν (στο *Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας* της Ακαδημίας Αθηνών) λαογραφικού και γλωσσικού υλικού από τις αποστολές του στην ακριτική Ήπειρο και τη Δ. Μακεδονία. Οι μελέτες του π.χ. «Συμβολή εις την ιστορίαν της ελληνικής Λαογραφίας», «Λαογραφικά θέματα», «Σχέσις της λαογραφίας προς τας φιλοσοφικάς μαθήσεις», ή οι εργασίες του για το δημοτικό τραγούδι, για τις λαϊκές παραδόσεις, τη λαϊκή ιατρική ή τα ποικίλης θεματολογίας άλλα μελετήματά του είναι έργα - σταθμοί στην ιστορία της ελληνικής λαογραφίας, σημεία αναφοράς των ερευνητών, «παραδοσιακών» και «νεοτεριστών». Είναι εργασίες - υποδείγματα για το ύφος και τη μέθοδο ανάληψης που «απαιτούσε» η τότε καθιερωμένη (και επιβεβλημένη) «ελληνική εκδοχή» της Λαογραφίας. Επαναλαμβάνουμε την άποψή μας ότι πρέπει να κριθούν και με αυτό το πνεύμα. Ας αναφέρουμε εδώ επίσης τα πάμπολλα (υπέρ τα 150) λαογραφικά άρθρα του στο 4τομο *Συμπλήρωμα της Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας*, στους 12 τόμους της *Θρησκευτικής και Ηθικής Εγκυκλοπαίδειας*, στους 5 τόμους της *Σχολικής Εγκυκλοπαίδειας*, ή τα άλλα κείμενά του δημοσιευμένα υπό μορφή επιφυλλίδων στις εφημερίδες, τα οποία δεν συμπεριλαμβάνουμε στην εδώ *Εργογραφία* του.

Επιμένουμε όμως σε τρία μελετήματα από την «ελληνική παραγωγή» του: «Η κοινωνική θέσις της Ελληνίδος κατά τινα έθιμα του λαού», «Όνομα και ονοματοθεσία εις τας δοξασίας και συνηθείας του ελληνικού λαού», και «Το παραμύθι και ο παραμυθάς εν Ελλάδι». Με τα δύο πρώτα ο συγγραφέας τους πραγματοποίησε «άνοιγμα» προς μια *κοινωνιολογική θεώρηση* της Λαογραφίας, ενώ με το τρίτο υπέδειξε στους Έλληνες ομοτέχνους του την *εθνογραφική μέθοδο ανάληψης*

του παραμυθιού, έστω και αργά, αφού αυτή ήταν γνωστή στην Ευρώπη από τις αρχές του 20ού αι. με τις σχετικές εργασίες κυρίως ρώσων και ούγγρων μελετητών. Ήταν μια καινοτόμος εργασία για τη λαογραφική Ελλάδα του 1978 (είχε βέβαια προηγηθεί το παράδειγμα του Αδ. Αδαμαντίου), αφού οι αναφορές του Δ. Β. Οικονομίδα στο χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο αφήγησης, στο πρόσωπο του αφηγητή δεν είναι τίποτα άλλο παρά οι όροι «ρόλος του αφηγητή», ο «αφηγητής ως προσωπικότητα», «η παράσταση της αφήγησης (performance)» και τα «συγκείμενα (το context)» που χρησιμοποιεί η σύγχρονη προαναφερθείσα μεθοδολογική ανάλυση. Η 10ετής παραμονή του στη Ρουμανία, η επαφή του με τα εκεί λαογραφικά ρεύματα, αφ' ενός τον ανέδειξαν ως τον κύριο έλληνα ερευνητή των ρουμανικών λαογραφικών και ιστορικών θεμάτων, του έδωσαν αφ' ετέρου την ευκαιρία να σχηματίσει μια άλλη αντίληψη για τη Λαογραφία, για τη θεματολογία, τη θεωρία της και τις σχέσεις της με τις συναφείς ανθρωπιστικές επιστήμες, κυρίως με τη Φιλολογία και την Ιστορία. Ήδη από το 1950 ασχολείται με τη «Δικανική Τέχνη» του Δημητρίου Καταρτζή και αποκαλύπτει τις σχέσεις της με το λαϊκό δίκαιο ή αναλύει σε βιβλιοκρισία του το *Νομικόν Πρόχειρον* του Φωτεινόπουλου. Μελετά τα λαϊκά βιβλία (και την αντίστοιχη, όπως στην Ελλάδα, επίδρασή τους στο λαϊκό ψυχισμό της Ρουμανίας), το λαϊκό θέατρο (πάμπολλες εργασίες του για το ελληνικό θέατρο του Βουκουρεστίου, έστω και με καθαρά ιστορικό προσανατολισμό, που συμβάλλουν όμως με τις βιογραφίες των θεατρανθρώπων στην ανασύνθεση του κλίματος της εποχής), ασχολείται με τις ελληνικές κοινότητες (ζωοποιοί θεσμό του Ελληνισμού επί Τουρκοκρατίας, πνεύμονα του κοινοτικού συστήματος και του λαϊκού πολιτισμού), με τις συντεχνίες, της Κozάνης ειδικότερα, επειδή αναγνωρίζει το «νεοτερικό» του θέματος αλλά και τη σημασία του στη μελέτη της «οικονομικοκοινωνικής εν γένει καταστάσεως του Ελληνισμού κατά τους χρόνους της δουλείας» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει. Αφιερώθηκε επί σειρά ετών στη μελέτη του Διαφωτισμού, σταθμού της πνευματικής ιστορίας του Ελληνισμού: εκτός του Δ. Καταρτζή ασχολήθηκε σε εκτενή εργασία του με τον Λάμπρο Φωτιάδη, με το νομικό έργο του Αθανασίου Χριστοπούλου στη Μολδοβλαχία, με τον Δανιήλ Φιλιππίδη τον Δημητριά (τον συνεκδότη της *Νεωτερικής Γεωγραφίας*), με τον Διονύσιο Φωτεινό, τον Θεόφιλο Καΐρη και γράφει το 1994 εκτενή μονογραφία για το εν λόγω θέμα με τίτλο *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*. Μελέτησε τη λαογραφία των απόκρυφων λαϊκών κειμένων, σχεδόν ανεξερεύνητο τομέα στην ελληνική βιβλιογραφία, τις σχετικές μ' αυτά διυιστικές (κυρίως) λαϊκές παραδόσεις, εξέτασε εθνολογικά ζητήματα των πολυεθνικών Βαλκανίων. Ο ελληνικός Τύπος της Ρουμανίας (ανεκτί-

μητη η προσφορά του στην υπόθεση του Ελληνισμού επί Τουρκοκρατίας) τον απασχολεί σε πολλές εργασίες του. Οι εκδόσεις των ελληνικών στη Ρουμανία τυπογραφείων, τα πρόσωπα και οι διασυνδέσεις τους με την εποχή, οι εφημερίδες και οι μεταξύ τους ανταγωνισμοί συνιστούν με τη λεπτομερή καταγραφή τους *θέματα Κοινωνικής Ιστορίας*. Ακόμη και βιβλιοκρισία με θέμα τον επαγγελματικό προσανατολισμό έχει κάνει.

Ο Δ.Β. Οικονομίδης δεν ασχολήθηκε μόνο με την ελληνική και τη ρουμανική Λαογραφία, αλλά και με άλλες, κυρίως βαλκανικές. Έγραψε π.χ. για το βίο και το έργο του γάλλου λαογράφου Arn. Van Gennep (1873 - 1957), για τον πολωνό λαογράφο Oscar Kolberg (1814 - 1890), παρουσίασε βιβλιοκριτικά το (γερμανικά γραμμένο) βιβλίο της βουλγάρας λαογράφου Linda Sadnik για τη συγκριτική μελέτη και εξέλιξη των αιγιμάτων των Βουλγάρων, Σέρβων και «Μακεδόνων», εξέδωσε συγκριτικά τα δημοτικά τραγούδια των Βουλγάρων για τον Μιχαήλ τον Γενναίο, έγραψε τη μελέτη «Ελλήνων και Βουλγάρων πνευματικές σχέσεις», για τους Σέρβους αντιστοίχως έγραψε «Η σερβική επανάσταση και οι Έλληνες», «Πνευματικές σχέσεις Ελλήνων και Σέρβων», παρουσίασε τους Ούγγρους L. Vargyas και J. Manga (τα βιβλία τους πραγματεύονται τις ουγγρικές παραλλαγές και τη λαϊκή τέχνη των ποιμένων της Ουγγαρίας αντιστοίχως). Έκανε επίσης γνωστές κάποιες πτυχές της αλβανικής Λαογραφίας μέσα από την παρουσίαση του Β' τόμου του γαλλόφωνου αλβανικού περιοδικού *Studia Albanica*, μετέφρασε στα ελληνικά το άρθρο της Emilia Comisel «Λαογραφική Έρευνα εν Αλβανία», ασχολήθηκε με τη βορειοηπειρωτική Λαογραφία, κ.λπ. Δεν είναι λοιπόν άτοπο να λεχθεί ότι η όλη εργογραφία του Οικονομίδα, μέσα από τον πλούτο της, αποδεικνύει ταυτοχρόνως την εμβρυακή κατάσταση στην οποία βρίσκονται μέχρι και σήμερα οι συγκριτικές λαογραφικές βαλκανικές σπουδές (πολύ περισσότερο αυτές των Παρευξείνιων λαών), αυτές που εκείνος δηλαδή ξεκίνησε, αλλά δυστυχώς δεν βρήκαν συνεχιστές, προφανώς εξ αιτίας και της μηδενικής γνώσης βαλκανικών γλωσσών από τους νεότερους ερευνητές.

Επιβάλλεται λοιπόν η ανάπτυξη των λαογραφικών σπουδών των βαλκανικών λαών σε κάθε επίπεδο και κυρίως στο πεδίο του σύγχρονου παραδοσιακού πολιτισμού, με τις τόσες αυξομειώσεις, τις εναλλαγές, τους μετασχηματισμούς και τις εξελίξεις που παρατηρούνται, ως απότοκα των ταραγμένων στην περιοχή καιρών μας. Κι αυτό πρέπει να γίνει με τη συνεπικουρία των άλλων συναφών επιστημονικών κλάδων, όπως η Εθνολογία, η Κοινωνική και η Πολιτισμική Ανθρωπολογία και η Κοινωνιολογία. Με τον τρόπο αυτό η αναμφισβήτητη ελληνική συμβολή στη διαμόρφωση των βαλκανικών παραδοσιακών πολιτισμών θα απο-

κτήσει και άλλη, πέραν του παρελθόντος, διάσταση, θα προβληθεί στον άξονα της συγχρονίας. Επιπλέον, μια τέτοια θεώρηση δεν μπορεί παρά να στηρίζεται και στις παλαιότερες βιβλιογραφικά τεκμηριωμένες και με γνώση του υλικού εργασίες, όπως αυτές που αναδημοσιεύει ο καθηγητής Δ. Β. Οικονομίδης.

Η φιλολογική και ιστορική του παιδεία, τα πολλὰ του ενδιαφέροντα και η διαβίου αφοσίωσή του στην επιστήμη της Λαογραφίας τον κατέστησαν μία επιβλητική μορφή στο λαογραφικό χώρο, αφού ήλθωσθε επί σειρά ετών υπήρξε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και Αντιπρόεδρος της *Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας*, και μέλος της επιτροπής έκδοσης του επιστημονικού οργάνου της, του γερарού περιοδικού *Λαογραφία*.

Ο Δ.Β. Οικονομίδης συνέχισε τις επιστημονικές κατευθύνσεις του Ν.Γ. Πολίτη, του Στ. Κυριακίδη και του Γ.Α. Μέγα, προεκτείνοντάς τις ως και τις αρχές του 21ου αιώνα. Γλυκός, πρὰς και μειλίχιος άνθρωπος, υπήρξε γενικότερα προσηνής και αγαπητός από τους συναδέλφους και τους μαθητές του. Στήριξε το έργο του στην αγάπη για τον Ελληνισμό και την ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Νάξο, με την ιστορία και τον λαϊκό πολιτισμό της οποίας ασχολήθηκε επί μακρόν. Αποτελεί, γι' αυτό, υπόδειγμα επιστήμονα αφοσιωμένου στο έργο του, υπόδειγμα συνέπειας και ήθους για όλους τους μεταγενέστερους λαογράφους.

Στην εργογραφία που ακολουθεί, και η οποία συντάχθηκε με την πολύτιμη βοήθεια του ίδιου του συγγραφέα, επί τη βάση των κατά καιρούς υπομνημάτων του, περιλήφθηκαν τα επιστημονικά δημοσιεύματά του, αλλά και τα άρθρα που κρίθηκε ότι έπρεπε να αναφερθούν. Εξαιρέθηκαν ορισμένα δημοσιεύματα και άρθρα σε εγκυκλοπαίδειες, που δεν παρουσιάζουν πρωτοτυπία. Η εργογραφική αυτή συναγωγή αναδεικνύει το εύρος των ερευνητικών και συγγραφικών ενδιαφερόντων του Δ.Β. Οικονομίδη, ταυτοχρόνως δε αποτελεί βοήθημα για τον λαογράφο και τον ερευνητή του μέλλοντος, ο οποίος θα θελήσει να γνωρίσει και να χρησιμοποιήσει το μεγάλο και σπουδαίο έργο του, για τους δικούς του ερευνητικούς σκοπούς.

Τέλος, η εργογραφία που ακολουθεί φανερώνει, μαζί με όσα προηγήθηκαν, τη συμβολή του τιμωμένου στη μελέτη της ιστορίας και του λαϊκού πολιτισμού του ελληνικού λαού και δικαιολογεί την τιμή της αφιερώσεως του παρόντος τόμου, αλλά και τον επάξιο τίτλο του «Νέστορος της ελληνικής λαογραφίας», με τον οποίο και ξεκινήσαμε αυτό εδώ το κείμενο.

Β. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Ι. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΜΕΛΕΤΕΣ

1. «Το "σύγχρονο λαϊκό τραγούδι" της Απειράνθου Νάξου», *Εργασία*, έτ. Ζ', Αθήναι 1936, τχ. 324 σσ. 260 - 261, τχ. 325 σσ. 283, τχ. 326 σσ. 309 - 310, τχ. 327 σσ. 333 - 334, τχ. 329 σσ. 405 - 406.
2. ΑΠΕΡΑΘΙΤΙΚΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ, τχ. Α', Αθήναι 1940.
3. «Περί του Γεωργίου Σταυράκογλου», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 14 (1947/48), σσ. 95 - 98.
4. «Ο Ερωτόκριτος εις την Ρουμανίαν», *Ελληνική Δημιουργία*, Αθήναι, έτ. Α' (1948), τ. Β', τχ. 19, σσ. 392 - 397.
5. «Η "Δικανική Τέχνη" του Δημητρίου Καταρτζή - Φωτιάδου», *Επετηρίς του Αρχείου της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. Γ', Αθήναι 1950, σσ. 17 - 59.
6. «Τα ελληνικά δημώδη βιβλία και η επίδρασις αυτών επί τον πνευματικόν βίον του ρουμανικού λαού», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. ΣΤ' (1950/51), σσ. 1 - 56. (Διατριβή εναίσιμος επί διδακτορία).
7. «Ιακ. Σ. Ζαρράφτη "Λαογραφικά εκ Κω" εκδιδόμενα υπό Δημητρίου Β. Οικονομίδου», *Λαογραφία*, τ. ΙΓ' (1950/51), σσ. 285 - 339.
8. «Δημώδης ιατρική εν Θράκη», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 16 (1951), σσ. 181 - 228.
9. «Αι συντεχνίαι των Ελλήνων κατά την Τουρκοκρατίαν», *Επετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. Γ', Αθήναι 1951, σσ. 167 - 172.
10. «Περί του γλωσσικού ιδιώματος Απεράθου Νάξου», *Αθηνά*, τ. 56 (1952), σσ. 215 - 273.
11. «Ελληνικαί επιδράσεις επί την δημώδη ρουμανικήν λογοτεχνίαν», *Επετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. Δ' (1952), σσ. 49 - 57.
12. «Αι πηγαί του "Ερωτοκρίτου" και ο "Νέος Ερωτόκριτος"», *Ελληνική Δημιουργία*, Αθήναι, έτ. Ε' (1952), τ. 9, τχ. 104, σσ. 677 - 680.
13. «Μιχαήλ ο "Γενναίος" και τα δημοτικά περί αυτού άσματα Ελλήνων και Βουλγάρων», *Λαογραφία*, τ. ΙΔ' (1952), σσ. 53 - 70.
14. «Τα δημοτικά άσματα της "Θλιμμένης τρυγόνας"», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. Ζ' (1952), εν Αθήναις 1953, σσ. 45 - 56.

15. «Τρία έργα της κρητικής λογοτεχνίας εν Απεράθου Νάξου», *Κρητικά Χρονικά. Αφιέρωμα εις Ιωάννην Καλητσούνγκην*, τ. 7, Ηράκλειον 1953, τχ. 1ον, σσ. 110 - 118.
16. «Η "Ερωφίλη" και η ρουμανική δισσκευή του «Ερωτοκρίτου»», *Ελληνική Δημιουργία*, Αθήναι, έτ. ΣΤ' (1953), τ. 12, τχ. 131, σ. 85-87.
17. «Η "Ερμνεΐα της ζωγραφικής τέχνης" εν Ρουμανία», *Αθηνά*, τ. 57 (1953), σσ. 25-44.
18. «Αι λαογραφικαί σπουδαί εις την Ρουμανίαν», *Αρχεΐον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 18 (1953), σσ. 193-205.
19. «Το ιστορικόν άσμα Μιχαήλ του "Γενναΐου"», *Λαογραφία*, τ. ΙΕ' (1953/54), σσ. 371 - 373.
20. «Τα βορειοηπειρωτικά δημοτικά τραγούδια. Τα τραγούδια της Ξενιτειάς», *Αφιέρωμα εις την Ήπειρον. Εις μνήμην Χρίστου Σούλη*, Αθήναι 1954, σσ. 37-45.
21. «Ελληνο-ρουμανικά». (Απάντησις εις τον κ. Λίνον Πολίτην), *Αθηνά*, τ. 59 (1955), σσ. 59 - 72.
22. «Εξορκισμοί και ιατροσόφια εξ ηπειρωτικού χειρογράφου», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. Η' (1953/54), εν Αθήναις 1956, σσ. 14 - 40.
13. «Ο Διόνυσος και η άμπελος εν Νάξω κατά τας αρχαίας και νεωτέρας παραδόσεις», *Mélanges offerts à Octave et Melpo Merlier*, τ. II, Athènes 1956, σσ. 185 - 203.
24. «Η απεραθίτικη παραλλαγή της ρίμας του Απολλωνίου και της Αρχεστράτας», *Κυκλαδικά*, Σύρος, τ. Α' (1956), τχ. 2ον, σσ. 113 - 116.
25. «Επωδαί (ξόρκια) και κατάδεσμοι εκ Νάξου», *Κυκλαδικά*, Σύρος, τ. Α' (1956), τχ. 6ον, σσ. 300 - 308.
26. «Τα βρεζούδια», *Αρχεΐον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 22 (1957), σσ. 233 - 236.
27. «Βιβλιογραφία της ελληνικής Λαογραφίας των ετών 1948-1953». (*Εν συνεργασία μετά του Καθηγητού Γ. Α. Μέγα*), *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. 8 (1953 - 1954), Αθήναι 1957, σσ. 169 - 322.
28. «Ναξιακαί παραδόσεις», *Λαογραφία*, τ. ΙΖ' (1957/58), σσ. 30 - 70.
29. «Η Αγία Παρασκευή εις τον βίον του ελληνικού και του ρουμανικού λαού», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. Θ' - Ι' (1955/57), εν Αθήναις 1958, σσ. 65 - 104.
30. «Νεοελληνικά σημειώματα», *Αθηνά*, τ. 62 (1958), σσ. 17 - 32.
31. «Βιβλιογραφία της ελληνικής Λαογραφίας των ετών 1921-1938». (*Εν συνεργασία μετά του Καθηγητού Γ. Κ. Σπυριδάκη*), *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. Θ' - Ι' (1955 - 1957), εν Αθήναις 1958, σσ. 134 - 402.
32. «Βιβλιογραφία της ελληνικής Λαογραφίας των ετών 1954-1958», ό.π., τ. ΙΑ' - ΙΒ' (1958 - 1959), εν Αθήναις 1960, σσ. 50 - 181.
33. «Συγκεντρωτικός πίναξ της ελληνικής λαογραφικής βιβλιογραφίας των ετών 1907-1958», ό.π., σσ. 182 - 199.
33. «Arnold Van Gennep (1873-1957)», *Αρχεΐον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 24 (1959), σσ. 408 - 414.

34. «"Χρονογράφου" του Δωροθέου τα λαογραφικά», διατριβή επί υφηγεσία, *Λαογραφία*, τ. ΙΗ' (1959), σσ. 113 - 243 και τ. ΙΘ' (1960), σσ. 3 - 95.
35. «Γλωσσικά και λαογραφικά ειδήσεις εν τω "Ημερολογίω του Κωνσταντίνου Διοικητού"», *Εισ μνήμην Κωνσταντίνου Ι. Αμάντου (1874-1960)*, Αθήναι 1960, σσ. 147 - 166.
36. «Τα "Κουδαρίτικα" του Πετροβουνίου», *Αθηνά*, τ. 64 (1960), σσ. 169 - 180.
37. «Ο Πολωνός λαογράφος Oskar Kolberg (1814-1890)», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 25 (1960), σσ. 321 - 326.
38. «Λαογραφική αποστολή εις τα Σουλιωτοχώρια» (12 Ιουλίου - 10 Αυγούστου 1958), *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΙΑ' - ΙΒ' (1958 - 1959), εν Αθήναις 1960, σσ. 270 - 277.
39. «Λαογραφική αποστολή εις τα χωρία της πρώην επαρχίας Μαλακασίου Ηπείρου» (14 Ιουλίου - 12 Αυγούστου 1959), *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΙΑ' - ΙΒ' (1958 - 1959), εν Αθήναις 1960, σσ. 313 - 320.
40. «Βιβλιογραφία της ελληνικής λαογραφίας του έτους 1959», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΙΑ' - ΙΒ' (1958 - 1959), εν Αθήναις 1960, σσ. 347 - 396.
41. «Το δημώδες άσμα "Όνειρο της Παναγίας"», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΙΓ' - ΙΔ' (1960 - 1961), σσ. 35 - 51.
42. «Λαογραφική αποστολή εις τα Κατσανοχώρια της Ηπείρου» (13 Ιουλίου - 12 Αυγούστου 1961), *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΙΓ' - ΙΔ' (1960 - 1961), ό.π., σσ. 389 - 400.
43. «Ο Ρουμάνος λαογράφος Ovid Densusianu και η Σχολή του», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 27 (1962), σσ. 387 - 394.
44. «Τα ακριτικά άσματα εν Νάξω», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. Β' (1962), σσ. 657 - 689.
45. «Ναξιακά παραλοογία», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. Γ', 1963, σσ. 410 - 456.
46. «Όνομα και ονοματοθεσία εις τας δοξασίας και συνθηείας του ελληνικού λαού», *Λαογραφία*, τ. Κ' (1962 - 1963), σσ. 446 - 542.
47. «Βιβλιογραφία της ελληνικής λαογραφίας των ετών 1960-1962», (*Εν συνεργασία μετά του Καθηγητού Γ. Κ. Σπυριδάκη*), *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΙΕ' - ΙΣΤ' (1962 - 1963), εν Αθήναις 1964, σσ. 92 - 200.
48. «Λαογραφική αποστολή εις την περιοχήν του Δυτ. Ζαγορίου Ηπείρου». (7 Ιουλ. - 5 Αυγ. 1962), *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΙΕ' - ΙΣΤ' (1962 - 1963), εν Αθήναις 1964, σσ. 245 - 259.
49. «Λαογραφική αποστολή εις τα χωρία του Κεντρικού Ζαγορίου Ηπείρου» (8 Ιουλ. - 7 Αυγ. 1963), ό.π., σσ. 321 - 337.
50. «Ανέκδοτοι δυϊστικά παραδόσεις του ελληνικού λαού», *Λαογραφία*, τ. ΙΖ' (1964), εν Αθήναις 1965, σσ. 11 - 39.

51. «Οικία, έπιπλα και σκεύη εν Απειράνθω Νάξου», *Κυκλαδικόν Ημερολόγιον*, έτ. Α', 1965, σσ. 129 - 142.
52. «Yello dans les traditions des peuples hellénique et roumain», *Λαογραφία*, τ. ΚΒ' (1965), σσ. 328 - 334.
53. «Η μελισσοκομία εν Νάξω και εν Ανάφη», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. Ε', 1965/66, σσ. 617 - 634.
54. «Ο Μέγας Αλέξανδρος εις την ρουμανικήν ηαϊκήν παράδοσιν», *Αρχείον Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 32, 1966, σσ. 5 - 21.
55. «Ο θρήνος του νεκρού εν Ελλάδι. (Το μοιρολόγι και η εθιμοτυπία του), *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. ΙΗ' - ΙΘ' (1965/68), εν Αθήναις 1967, σσ. 11 - 40.
56. «Λαογραφική έρευνα εις το Πωγώνιον Ηπείρου» (8 Ιουλ. - 7 Αυγ. 1965), ό.π., σσ. 202 - 225.
57. «Λαογραφική έρευνα εις Μονοδένδριον και Βίτσαν Ζαγορίου Ηπείρου» (14 Ιουλ. - 4 Αυγ. 1966), ό.π., σσ. 271 - 290.
58. «Legendes populaires Neo-helléniques sur les châteaux en ruines», *Πεπραγμένα VIII Réunion Scientifique*, Athènes 1968.
59. «Ανώνυμον κρητικόν στιχούργημα του ΙΣΤ' αιώνος και σχέσεις αυτού προς την προφορικήν παράδοσιν», *Πεπραγμένα Β' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Αθήναι 1969, σσ. 335 - 343.
60. «Η ηαϊκή ορολογία του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. Κ'-ΚΑ' (1967/68), εν Αθήναις 1969, σσ. 126 - 150.
61. «Η βαρελοποιΐα εις την Σαντορίνν», στον τόμο Μ. Δανέζης, *Σαντορίνη*, Αθήναι 1971, σσ. 231 - 236.
62. «Η ηίμνη του Καϊάφα», *Λαογραφία*, τ. ΚΖ', 1971, σσ. 279 - 282.
63. «Thrènes funebres ou mirologues du peuple Grec», *Actes du premier Congrès International des Etudes Balkaniques et Sud-est Européennes*, τ. VII, Sofia 1971, σσ. 873 - 877.
64. «Η τύχη εις την προφορικήν παράδοσιν του ελληνικού ηαού», *Λαογραφία*, τ. ΚΗ', 1972, σσ. 3 - 26.
65. «Λαογραφικός Ατλās», Αθηνά, τ. 72 - 73 (1972 - 1973), σσ. 20 - 26.
66. «Ακρίται - ακριτικά άσματα - ακριτικών έπος», *Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών*, τ. ΚΓ', 1972 - 1973, σσ. 132 - 153.
67. «Δημώδεις παραδόσεις περί κερασφόρων όφεων», *Πρακτικά Α' Διεθνούς Κυπρολογικού Συνεδρίου*, τ. Ι₂, 1973, σσ. 241-248.
68. «Η κοινωνική θέσις της ελληνίδος κατά τινα έθιμα του ηαού», *Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας* της Ακαδημίας Αθηνών, τ. ΚΒ' (1969 - 1972), εν Αθήναις, 1973 - 1974, σσ. 75 - 111.

69. «Αι περί νεράϊδων δοξασίαι και παραδόσεις του ελληνικού λαού», *Επετηρίς Φιλολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών*, τ. ΚΔ', 1973 - 1974, σσ. 337 - 355.
70. «Ιερεμίας ο Κακαβέλης εν τη προφορική παραδόσει του ελληνικού λαού», *Πεπραγμένα Γ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Γ', 1975, σσ. 251 - 257.
71. «Η Γελήω εις την ελληνικήν και ρουμανικήν λαογραφίαν», *Λαογραφία*, τ. Λ', 1975 - 1976, σσ. 246 - 278.
72. «Βιβλιογραφία της ελληνικής λαογραφίας των ετών 1800 - 1906», *Επετηρίς Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΚΓ' (1973 - 1974) Αθήναι 1976, σσ. 63 - 270.
73. «Έννοια και σκοπός της Λαογραφίας», *Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΚΔ' (1975 - 1976), εν Αθήναις 1977, σσ. 11 - 39.
74. «La ballade du mariage du soleil dans la poésie populaire du sud-est européen», *Actes du Ile Congrès international des Etudes du Sud-est Europeennes*, τ. V, 1978, σσ. 617 - 622.
75. «Το παραμύθι και ο παραμυθάς εν Ελλάδι», *Λαογραφία*, τ. ΛΑ', Αθήνα 1978, σσ. 29-42.
76. «Δανιήλ Φιλιππίδου βίος και έργον (1750 - 1832)», *Μνημοσύνη*, τ. 7, 1978 - 1979, εν Αθήναις 1979, σσ. 200 - 290.
77. «Η περί μετανοίας και των δαυλών του Λωτ παράδοσις», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. ΜΔ', 1979 - 1980, σσ. 31 - 36.
78. «Η επιστροφή του ξενιτεμένου συζύγου», *Αθηνά*, τ. 78, 1981, σσ. 71 - 84.
79. «Η θυσία εις οικοδομήματα "Το τραγούδι του γεφυριού της Άρτας"», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. ΜΕ', 1981 - 1982, σσ. 43 - 132.
80. «Η ήμνη του Καϊάφα εις την λαϊκήν παράδοσιν», *Επετηρίς Εταιρείας Ηλειακών Μελετών*, τ. Α', εν Αθήναις 1982, σσ. 179 - 183.
81. «Δημώδης ιατρική εν Νάξω», *Παρνασσός*, τ. ΚΕ' [Αφιέρωμα εις Γ. Ζώραν], Αθήναι 1983, σσ. 372 - 400.
82. «Περί κυνοκεφάλων», *Επετηρίς Εταιρείας Ηλειακών Μελετών*, τ. Γ', εν Αθήναις, 1983, σσ. 613 - 624.
83. «Η ρουμανική ιστοριογραφία δια το κίνημα του Θεοδώρου Βλαδιμηρέσκου», *Μνημοσύνη*, τ. 9, 1982 - 1984, εν Αθήναις 1984, σσ. 57 - 118.
84. «Περί του ξύλλου του σταυρού εις την λαϊκήν παράδοσιν», *Επετηρίς Εταιρείας Ηλειακών Μελετών*, τ. Γ', 1984, σσ. 463 - 488.
85. «Η παραγωγή (μπαηλάντα) "του νεκρού αδελφού"», *Αθηνά*, τ. 79, 1984, σσ. 81 - 136.
86. «Από την βορειοηπειρωτικήν λαογραφίαν», *Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΚΕ' (1977 - 1980), εν Αθήναις 1981 - 1984, σσ. 77 - 103.
87. «Οι εν Ελλάδι παραδοσιακοί αλευρόμυλοι», ό.π., σσ. 150 - 241.
88. «Τα δημοτικά τραγούδια της Νάξου», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Β', 1985, τχ. 9, Αθήνα 1985, σσ. 141 - 146.

89. «Τα παραμύθια της Τήνου και ο Αδαμάντιος Αδαμαντίου», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Β', τχ. 10, 1985, σσ. 219 - 226.
90. «Ο κλήδονας», *Ναξιακά*, έτ. 1ον, τχ. 2, 1985, σσ. 21 - 25.
91. «Λαϊκά μουσικά όργανα και χοροί των Ναξίων», *Ναξιακά*, έτ. 1ον, τχ. 2, 1985, σσ. 29 - 33.
92. «Ο Διόνυσος και η άμπελος εν Νάξω κατά τας αρχαίας και νεωτέρας παραδόσεις», *Ναξιακά*, έτ. 1ον, τχ. 4/5, 1985, σσ. 9 - 17.
93. «Πώς είδε τη Νάξο ο Χριστόφορος Μπουοντελμόντι», *Ναξιακά*, έτ. 2ον, τχ. 10, 1986, σσ. 4 - 5.
94. «Ο Πορφύρης», *Πελοποννησιακά*, τ. ΣΤ' (1985 - 1986), σσ. 113-120.
95. «Ηλειακαί παραλληλαί δημοτικών τραγουδιών», *Επετηρίς Εταιρείας Ηλειακών Μελετών*, τ. Δ', 1985 - 1986, σσ. 317 - 329.
96. «Λαογραφικά θέματα. Μέρος πρώτον», *Νεοελληνικόν Αρχαίον*, τ. Β', Αθήναι 1986, σσ. 213 - 304.
97. «Ένα παραμύθι από την Σύρον», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Γ', 1986, τχ. 13, σσ. 37 - 43.
98. «Αι εις την ρουμανικήν μεταφράσεις έργων Νικοδήμου του Αγιορείτου», *Νεοελληνικόν Αρχαίον*, τ. Β', Αθήναι 1986, σσ. 163 - 169.
99. «Δημοτικών ναξιακών τραγουδιών επιστημονική έκδοσις», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Γ', 1986, τχ. 16-17, σσ. 255 - 260.
100. «Δημώδης ιατρική εν Νάξω», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Δ', 1987, τχ. 19, σσ. 37 - 45, τχ. 20, σσ. 102 - 111, τχ. 21, σσ. 164 - 170.
101. «Τα δημοτικά τραγούδια των νήσων μας εις γερμανικόν χειρόγραφον», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Δ', 1987, τχ. 24, σσ. 343 - 349.
102. «Α' Ηλειακαί διύστικαί παραδόσεις. Β' Και πάλιν περί κυνοκεφάλλων», *Επετηρίς Εταιρείας Ηλειακών Μελετών*, τ. Ε', 1987-1988, σσ. 77 - 106.
103. «Λαογραφικά θέματα. Μέρος δεύτερον», *Αθηνά*, τ. 80, 1988, σσ. 53 - 97.
104. «Κυκλαδικαί παραδόσεις περί γεροντοκτονίας», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Ε', 1988, τχ. 25, σσ. 38 - 42.
105. «Ονοματολογία της Νάξου», *Ναξιακά*, έτ. 4ον, 1988, τχ. 19 - 20, σσ. 3 - 4.
106. «Η σόμπα των κουδουνάτων», *Ναξιακά*, έτ. 5ον, 1989, τχ. 24 - 25, σσ. 6 - 7.
107. «Η μπαλάντα της κακιάς πεθεράς», *Κυκλαδικά Θέματα*, χρόνος Στ', 1989, τχ. 34, σσ. 153 - 157.
108. «Απεραθίτικα δίστιχα προερχόμενα από κρητικά λογοτεχνήματα», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. ΙΓ', 1985 - 1990, Αθήνα 1990, σσ. 195 - 202.
109. «Συμβολή εις την ιστορίαν της ελληνικής Λαογραφίας», *Λαογραφία*, τ. ΛΕ', 1990, σσ. 11 - 86.
110. «Αι εν Απειράνθω Νάξου μεταμφιέσεις των απόκρεων: "Οι Κουδουνάτοι"», *Αρμός*, τ. Β', Θεσσαλονίκη, 1990, σσ. 1281 - 1287. [Τιμητικός τόμος εις Ν. Μουτσόπουλον].
111. «Ο αδερφοδιώχτης», *Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΚΣΤ' (1981 - 1986), εν Αθήναις, 1990, σσ. 215 - 25.

112. «Η πάλη του Διγενή και του Χάρου. Ηλειακή παραλλαγή», *Επετηρίς Εταιρείας Ηλειακών Μελετών*, τ. ΣΤ', 1989 - 1990, σσ. 214 - 220.
113. «Η επιστροφή του ξενιτεμένου συζύγου», εφημερ. *Ναξιακόν Μέλλον*, φ. 555 (41), Φεβρουάριος 1990 και φ. 558 (42), στη Φιλολογική Έκδοσή του.
114. «Διονυσίου Φωτεινού βίος και έργον», *Μνημοσύνη*, τ. 11, 1988 - 1990, εν Αθήναις 1990, σσ. 83 - 173.
115. «Σχέσεις της Λαογραφίας προς τις Φιλοσοφικές Μαθήσεις», *Χάρις* [Τιμητικός τόμος εις Ν. Μετανίτην], Αθήναι 1991, σσ. 67 - 73.
116. «Το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι της Απειράνθου Νάξου», *Ναξιακά*, έτ. 8ον, 1992, τχ. 30 - 31, σσ. 46 - 55.
117. «Η αμπελοργία στ' Απεράθου», *Ναξιακά*, έτ. 9ον, 1993, τχ. 35, σσ. 7 - 12.
118. «Περί επωδών», *Ναξιακά*, έτ. 9ον, 1993, τχ. 37, σσ. 2 - 6.
119. «Λαογραφικά θέματα. Μέρος Τρίτον», *Αθηνά*, τ. 81, εν Αθήναις 1993, σσ. 49 - 124.
120. «Η ναξιακή παραγωγή "της κουμπάρας - νύφης"», *Πρακτικά του Α' Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα: Η Νάξος δια μέσου των αιώνων*, Αθήνα 1994, σσ. 977 - 985.
121. «Α' Γαμήλια σύμβολα». *Χάρισμα στη μνήμη του Καθηγητού Ιωάννου Κ. Παπαζαχαρίου*, τ. Β', Αθήνα 1994, σσ. 617 - 630.
122. «Ο Διόνυσος και η Αριάδνη εν Νάξω», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. ΙΒ', 1995, σσ. 24 - 40.
123. «Κυκλαδικά περί ανέμων λαογραφικά», *Κυκλαδικόν Ημερολόγιον*, χρόνος Α', 1996, σσ. 109 - 124.
124. «Τ' αγαπημένα αδέρφια κ' η άπιστη γυναίκα», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. ΙΕ', 1996, σσ. 98 - 107.
125. «Η φωτιά στη λαϊκή παράδοση της Απειράνθου Νάξου», *Κυκλαδικόν Ημερολόγιον*, χρόνος Β', 1997, σσ. 45 - 62.
126. ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ, τ. Α', Αθήναι 1997 (Έκδοση «Συλλόγου προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων»).
127. ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ, τ. Α', Αθήνα 1997 (Έκδοση Στρατή Φιλιππότη).
128. «Λαογραφικά μετεωρολογικά των Κυκλάδων», *Κυκλαδικό Ημερολόγιο*, χρόνος Γ', 1998, σσ. 49-69.
129. «Ο ναξιακός Πωρικολόγος», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. ΜΘ', 1994 - 1998, εν Αθήναις 1998, σσ. 63 - 71.
130. «Μία παράδοσις δια τον Ταΰγετον», *Λακωνικά Σπουδαί*, τ. 14, 1998, σσ. 347 - 356.
131. ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ, τ. Β', 1998 (Έκδοση «Συλλόγου προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων»).
132. «Και: πάλιν ο Θεόφιλος Καϊρης», *Αθηνά*, τ. 82, 1998, σσ. 5 - 26.
133. «Κυκλαδικά αστρολογικά», *Ημερολόγιο του Αρχιελάγου*, χρόνος Α' 1999, σσ. 49 - 72.

134. «Μια ματιά στο Αιγαίο», *Ημερολόγιο του Αρχιπελάγους*, χρόνος Β', 2000, σσ. 61 - 70.
135. «Αι εις την ρουμανικήν μεταφράσεις έργων Νικοδήμου του Ναξίου», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. ΙΣΤ', Αθήναι 2000, σσ. 94 - 102.
136. «Μεσογείου - Αιγαίου γεωγραφικά - γλωσσικά», *Ημερολόγιο του Αρχιπελάγους*, χρόνος Γ', 2001, σσ. 41 - 50.
137. «Παραδόσεις εκ Σαντορίνης», στον τόμο *Σαντορίνη*, Αθήναι 2001, σσ. 401 - 404.
138. «Ο Προσφύρης», στον τόμο Ν. Λεβογιάννης (επιμ.), *Κωμική Νάξου*, τ. Β', Αθήνα 2001, σσ. 109 - 120.
139. «Ο Νικόλαος Μ. Δραγούμης και οι "βρικόλακες" της Νάξου», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. ΙΖ' (μέρος Α'), 2001, σσ. 324 - 336.
140. «Οι "σκοποί" των ναξιακών τραγουδιών», *Ναξιακά*, 1/39, 2001, σσ. 5 - 13.
141. «Το ναξιακό ακριτικό "Της αντρεωμένης θυγερής"», *Ναξιακά*, 3/41, 2001 - 2002, σσ. 3 - 13.
142. «Πότε και πώς έγιναν γνωστά εν Δυτική Ευρώπη τα δημοτικά τραγούδια των βαλκανικών λαών», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. Ν', 1999 - 2000, εν Αθήναις 2001, σσ. 297 - 315.
143. «Τα Χριστούγεννα, η Πρωτοχρονιά και τα Φώτα στ' Απεράθου της Νάξου», *Ναξιακά* 6/44 (Φθινόπωρο 2002), σσ. 4 - 12.
144. «Ιστορικά τραγούδια των νησιών του Αιγαίου», *Ημερολόγιο του Αρχιπελάγους*, χρόνος Δ', 2002, σσ. 41-58.
145. «Τα νησιά στις αρχαιοελληνικές παραδόσεις», *Ημερολόγιον του Αρχιπελάγους*, χρόνος Ε', 2003, σσ. 61 - 71.
146. «ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ», Αθήναι 2003 (Εκδοση «Συλλόγου προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων»).
147. «Το ναξιακό ακριτικό "Πάλη του Διγενή με το Χάρο"», *Πρακτικά του Β' Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα: Η Νάξος δια μέσου των αιώνων*, Αθήνα 2003, σσ. 453 - 462.
148. «Η χρονολόγηση των ιστορικών δημοτικών τραγουδιών», *Λαογραφία*, τόμ. ΛΘ', 2003, 267 - 4.
149. «Εκκλησιαστική επίδρασις εις παραδόσεις του Γένους», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. ΝΑ', 2003, σσ. 258 - 272.
150. «Η λαϊκή τέχνη στη Νάξο», *Ναξιακά* 11/49 (Δεκέμβριος - Φεβρουάριος 2003), σσ. 19 - 25.
151. «Κλέφτες και αρματολοί εις την Βαλκανικήν», *Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. ΚΘ' - Λ' (Αθήνα 2004), σσ. 201 - 258.
152. «Οι αστείες ναξιακές ιστορίες του Στρατηχότζα», *Ναξιακά* 16/54 (Μάρτιος - Μάιος 2005), σσ. 33 - 45.
153. «Οι οραματισμοί Νικοδήμου του Αγιορείτου και η εποχή του», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. ΙΘ', (2004 - 2005), σσ. 25 - 30.

154. «Η φαναριωτική ποίηση και οι επιδράσεις αυτής επί την αντίστοιχον ρουμανικήν», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών σπουδών*, τ. ΝΒ' (2004 - 2006) σσ. 7 - 84.
155. «Ένα απεραθίτικο τραγούδι της αγάπης», *Ημερολόγιο του Αρχιεπισκόπου*, χρόνος Η' (2006), σσ. 133 - 138.
156. «Μεταναστεύσεις Ναξίων και "Ναξιακά"», *Ναξιακά* 19/57 (Δεκέμβριος 2005 - Φεβρουάριος 2006) σσ. 8 - 9.
157. «Η μοίρα και οι Μοίρες στην ελληνική λαϊκή παράδοση», *Λαογραφία*, τ. Μ' (2006), σσ. 38-79.
158. «Μια ναξιακή μπαλάντα: "Το Σουσανάκι"», *Ημερολόγιο του Αρχιεπισκόπου*, χρόνος Θ' (2007), σσ. 63 - 68.

ΑΡΘΡΑ, ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΣ

1. «Μερικαί συμπληρωματικά παρατηρήσεις εις παλαιάν συλλογήν ναξιακών λήξεων», εφημερ. «*Φως Παροναξίας*», αριθμ. φ. 23, Αθήναι 7 Ιουνίου 1934, σσ. 3 - 4.
2. «Η ιστορία της Απειράνθου», ό.π., αριθμ. φ. 24, 25 Ιουνίου 1934, σ. 2.
3. «Τα Χριστούγεννα, η Πρωτοχρονιά και τα Φώτα εν Απεράθου της Νάξου», εφημερ. «*Κυκλαδικά Νέα*», Αθήναι 31 Δεκεμβρίου 1934.
4. «Φιλότη, Φιλώτει ή Φιλότη;», εφημερ. «*Φως Παροναξίας*», αριθμ. φ. 32, Αθήναι 1 Ιανουαρίου 1935, σ. 2.
5. «Ο «Ρινιαστής» εις Νάξον», ό.π., αριθμ. φ. 37, Ιούλιος 1935, σ. 2.
6. «Βίβλος - Βύβλος - Τρίποδες», εφημερ. «*Ναξιακόν Μέλλον*», αριθμ. φ. 14, Αθήναι 25 Οκτωβρίου 1936, σ. 2.
7. «Αφέντης του κόσμου (παράδοσις)», ό.π., αριθμ. φ. 17, 30 Δεκεμβρίου 1936, σ. 3 - 4.
8. «Ντρυμαλιά - Τραγαία - Τραγέα», ό.π., αριθμ. φ. 18, 24 Ιανουαρίου 1937, σ. 2.
9. «Πώς είδε την Νάξον ο Χριστόφορος Μπουοντελιμόντι», ό.π., αριθμ. φ. 20, 10 Μαρτίου 1937, σσ. 3, 5.
10. «Η Μεγάλη Εβδομάδα εν Απεράθου Νάξου», ό.π., αριθμ. φ. 22, 1 Μαΐου 1937, σσ. 3, 5 - 6.
11. «Ο "Υαλιστής" εις Νάξον», ό.π., αριθμ. φ. 26 - 27, 10 Αυγούστου 1937, σ. 3.
12. «Κορωνίς - Κόρωνος», ό.π., αριθμ. φ. 31, 11 Δεκεμβρίου 1937, σ. 2.
13. «Απεραθίτικες δεισδαιμονίες», ό.π., αριθμ. φ. 36, 5 Μαρτίου 1938, σσ. 2 - 3, αριθμ. φ. 39, 13 Μαΐου 1938, σ. 2, αριθμ. φ. 42, 27 Ιουλίου 1938, σ. 2, αριθμ. φ. 51, 6 Μαρτίου 1939, σ. 2.
14. «Ελληνικές χριστουγεννιάτικες παραδόσεις», εφημερ. «*Έθνος*», Βουκουρέστιον, έτ. 28ον, αριθμ. φ. 4031, 25 Δεκεμβρίου 1939, σ. 2.
15. «Προσθήκαι εις εν ιστορικόν σημείωμα», εφημερ. «*Ναξιακόν Μέλλον*», αριθμ. φ. 66, Αθήναι 10 Φεβρουαρίου 1940, σ. 2.

16. «Το τραγούδι του νεκρού αδελφού. Ναξιακή παραλληλαγή», εφημερ. «*Εθνος*», Βουκουρέστιον, έτ. 29ον, αριθμ. φ. 4052, 17 Απριλίου 1940, σ. 2.
17. «Ελληνας - Γραικός - Ρωμιός», εφημερ. «*Ipis*», Βουκουρέστιον, έτ. 75ον, περίοδ. Β', αριθμ. φ. 99, 12 Απριλίου 1940, σσ. 1 - 2.
18. «Ο Λακρούα και η Νάξος», εφημερ. «*Ναξιακόν Μέλλον*», Αθήναι, αριθμ. φ. 25 (103), 15 Απριλίου 1947, σ. 2.
19. «Παράδοσις περί του Αγίου Μάμαντος εξ Απεράθου Νάξου», *Λαογραφία*, τ. ΙΕ' (1953 - 1954), σ. 151.
20. «Παλαιά επωδή κατά εντόμων», *Λαογραφία*, τ. ΙΣΤ' (1956 - 1957), σσ. 262 - 263.
21. «Νίκη Πέρδικα», *Λαογραφία*, τ. Κ' (1962 - 1963), σσ. 596 - 598.
22. «Richard Weiss», *Λαογραφία*, τ. ΚΑ' (1963 - 1964), σσ. 577 - 579 (νεκρολογία).
23. «Nicolae Cartoian» ό. π., σσ. 579 - 584 (νεκρολογία).
24. «Το Α' Διεθνές Συνέδριον Σπουδών της Βαλκανικής και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Λαογραφία - Εθνογραφία)», *Λαογραφία*, τ. ΚΔ', 1966, σσ. 486 - 488. Βλ. και *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 32, 1966, σσ. 443 - 449.
25. «D. Caracostea 1879 - 1964», ό.π., σσ. 492 - 494 (νεκρολογία).
26. «Αι αρχαί της Λαογραφίας εις την Ευρώπην», εφημερ. «*Ελεύθερος Κόσμος*» 2 και 3 Οκτώβριος 1968, σσ. 1, 2 και 1, 2 αντιστοίχως.
27. «Ο λαϊκός δημιουργός και το έργον του», ό.π., 8 και 9 Οκτωβρίου 1968, σσ. 1, 2 και 1, 2 αντιστοίχως.
28. «Πώς εκφράζεται ο λαός», ό.π., 22 και 23 Ιανουαρίου 1969, σσ. 1, 7 και 1, 7 αντιστοίχως.
29. «Λαογραφία - Πατριδογνωσία», ό.π., 15 και 16 Απριλίου 1969, σσ. 1, 7 και 1, 7 αντιστοίχως.
30. «Η λαϊκή παράδοσις», ό.π., 29 Νοεμβρίου 1969, σσ. 1, 7.
31. «Λαογραφικό μουσείο στη Νάξο», *Ναξιακά*, έτ. 2ον, τχ. 7, 1986, σσ. 11 - 14.
32. «Απόκρυφα και λαϊκά κείμενα», εφημερ. «*Εστία*», 1, 2, 3, 5, 6, 7 Ιανουαρίου 1996, σ. 4 σε όλες τις περιπτώσεις.
33. «Φιλολογία και Λαογραφία», ό.π., 25 Νοεμβρίου - 3 Δεκεμβρίου 1996.
34. «Το νόημα των Ολυμπιακών Αγώνων», εφημερ. «*Εστία*», 21 - 26 Ιανουαρίου 2004.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

1. «Ελένης Βουραζέλη, Αι εν Θράκη συντεχνίαι των Ελλήνων κατά την Τουρκοκρατίαν, Θεσσαλονίκη 1950», *Επετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. Γ', Αθήναι 1951, σσ. 167 - 172.

2. «Χριστ. Ι. Παπαχριστοδούλου, Τοπωνυμικό της Ρόδου, Ρόδος 1951», ό.π. σσ. 342 - 348.
3. «Μαρίας Παπαδάκη - Χουρδάκη, Επαγγελματικός προσανατολισμός..., Αθήνα 1951», *Ελληνική Δημιουργία*, έτ. Ε', Αθήναι, 1952, τ. 9, τχ. 95, σσ. 119 - 120.
4. «Δημοσιεύματα Εταιρείας Θρακικών Μελετών», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 18 (1953), σσ. 393 - 398, τ. 19 (1954), σσ. 361 - 366.
5. «Linda Sadnik, Südosteuropäische Rätselstudien, Graz - Köln 1953», ό.π., σσ. 573 - 580.
6. «Studii si Cercetari de Istorie Literara si Folclor, anul III, Βουκουρέστι 1954», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 21 (1956), σσ. 310 - 312.
7. «Studii i Cercetari de Istorie Literara i Folclor, anul IV, Βουκουρέστι 1955», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 22 (1957), σσ. 414 - 415.
8. «Studii si Cercetari de Istorie Literara si Folclor, anul V, τχ. 1 - 2, Βουκουρέστι 1956», ό.π., τ. 22 (1957), σσ. 416 - 417.
9. «Anton Pann, Cîntece de lume transcrise din psaltica in notația moderna, cu un studiu introductiv de Gh. Ciobanu», *Λαογραφία*, τ. ΙΣΤ' (1956 - 1957), σσ. 292 - 297.
10. «Gh. Vrabie, Calatoria fratelui mort sau motivul Lenore in folclorul sud-est european», Βουκουρέστι 1957», (Extras din Culegerea «Limba si Literatura», vol. III, σσ. 257 - 294), *Λαογραφία*, τ. ΙΖ' (1957 - 1958), σσ. 333 - 342.
11. «Μιχαήλ Φωτεινοπούλου, "Νομικόν Πρόχειρον" (Βουκουρέστιον, 1765) το πρώτον εκδιδόμενον εκ χειρογράφου κώδικος του κρατικού Αρχείου του Ιασίου υπό Παν. Ι. Ζέπου, Αθήναι 1959», ό.π., σσ. 670 - 678.
12. «Studii si Cercetari de Istorie Literara si Folclor, anul VI, (1957), τχ. 1-2 και 3-4, Βουκουρέστι», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 24 (1959), σσ. 399 - 407.
13. «Μιχ. Καθινδέρη, Αι συντεχνίαι της Κοζάνης επί Τουρκοκρατίας, εν Θεσσαλονίκη 1958», *Δελτίον Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, τ. 13 (1959), σσ. 437 - 440.
14. «Studii si Cercetari de Istorie Literara si Folclor, anul VII, (1958), τχ. 1-4, Βουκουρέστι», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 25 (1960), σσ. 314 - 316.
15. «Ε. Δ. Μazaraki, Συμβολή στη μελέτη της Λαογραφίας. Η σημερινή τοποθέτηση, Αθήναι 1959», ό.π., σσ. 317 - 319.
16. «Studii si Cercetari de Istorie Literara si Folclor, anul VIII, (1959), τχ. 3-4», ό.π. σσ. 319 - 320.
17. «Tiberiu Alexandru, Instrumentale musicale ale poporului Romîn..., Βουκουρέστι 1956», *Λαογραφία*, τ. ΙΗ' (1959), σσ. 586 - 591.
18. «Αλέξ. Χ. Μαρμπούλου, Ήπειρος. Λαογραφικά - Ηθογραφικά - Εθνογραφικά. Πρόλογος Ι.αν. Ηλ. Πουλίτσα», τ. Α', Αθήναι 1961, *Λαογραφία*, τ. ΙΘ' (1960 - 1961) σσ. 519 - 621.
19. «Αντ. Χαροκόπου, Ο θεσμός της δημογεροντίας εν Χίω επί Τουρκοκρατίας, εν Χίω 1960», ό.π., σσ. 621 - 622.

20. «Αλέξ. Κ. Χατζηγάκη, Τ' Ασηροπόταμο Πίνδου. Ιστορικά. Με πρόλογο του ακαδημαϊκού και καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών Ν. Βέν (Bees), Αθήναι 1961», ό.π., σσ. 623 - 625.
21. «Studii si Cercetari de Istorie Literara si Folclor, anul VIII, (1959), τχ. 1 - 2, Βουκουρέστι», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 27 (1962), σσ. 395 - 396.
22. «Studii si Cercetari de Istorie Literara si Folclor, anul IX, (1960), τχ. 1 - 4, Βουκουρέστι», ό.π. σσ. 396 - 397.
23. «Revista de Folclor, an. I-IV (1956-1961)», *Λαογραφία*, τ. Κ' (1962 - 1963), σσ. 637 - 644.
24. «Μυρτίδου Αποστολίδου, Ο Στενίμαχος, εν Αθήναις 1962», ό.π., σσ. 646 - 647.
25. «Π. Γ. Κρητικού - Στέλλας Ν. Παπαδάκη, Συμβολή εις την ιστορίαν των ελληβόρων, Αθήναι 1962», ό.π., σσ. 645 - 646.
26. «Arta populară din Valea Jiului», *Λαογραφία*, τ. ΚΑ', 1963 - 1964, σσ. 636 - 640.
27. «Ε. Δ. Μазарάκη. Η λαογραφική έρευνα και η συστηματική οργάνωσή της, Αθήναι 1964», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 30, 1964, σσ. 440 - 443.
28. «Studii si cercetari.... anul XII», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, ό.π., σ. 449.
29. «Μ. Μιράσγεζν, Έρευνα στη δημοτική μας ποίηση. Α' Ο γάμος, Αθήναι 1965», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού* τ. 31, 1965, σσ. 463 - 464.
30. «J. Chitimia si D. Simonescu, Cartile populare, Βουκουρέστι 1963», *Λαογραφία*, τ. ΚΔ', 1966, σσ. 509 - 512.
31. «Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, pe anii 1957 si 1958», ό.π. σσ. 512 - 520.
32. «Le Musée Ethnographique de la Transilvanie à Cluj, Βουκουρέστι 1966», ό.π., σσ. 520 - 522.
33. «L. Vargyas, Rapports internationaux de la ballade populaire hongroise», ό.π., σσ. 522 - 524.
34. «R. Vulcănescu, Ethnologie juridica, Βουκουρέστι 1970», *Λαογραφία*, τ. ΚΖ', 1971, σσ. 383 - 385.
35. «R. Vulcanescu, Mastile populare, Βουκουρέστι 1970», ό.π., σσ. 385 - 388.
36. «A. Fochi, Miorita..., Βουκουρέστι 1964», ό.π., σσ. 389 - 392.
37. «G. Vrabie, Balada populară română, Βουκουρέστι 1966», *Λαογραφία*, τ. ΚΖ' (1971), σσ. 392 - 394.
38. «I. Urban Jarnik και A. Bîrseanu, Doine si strigaturi din Ardeal...», ό.π., σ. 395.
39. «I. Chitimia, Folcloristi si folcloristică românească», ό.π., σσ. 395 - 397.
40. «Studia Albanica 2», *Λαογραφία*, τ. ΚΗ', 1972, σσ. 428 - 433.
41. «Folclor Literar, vol. I», ό.π., σσ. 433 - 437.
42. «Γ. Μιχαηλίδου Νουάρου, Δίκαιον και κοινωνική συνείδησις», ό.π., σσ. 437 - 440.
43. «R. Lecotté, Andéree Desvallées, Métiers de tradition, Paris 1966», *Λαογραφία*, τ. ΚΘ', 1974, σσ. 426 - 428.

44. «Ov. Bîrlea, Metoda de cercetare a folclorului (...)», *Λαογραφία*, ό.π., σσ. 428 - 431.
45. «Ion Muslea, Ov. Bîrlea..., Tipologia folclorului (...)», ό.π., σσ. 431 - 432.
46. «G. Vrabie, Folclorul, obiect-principii-metodă», *Λαογραφία*, τ. Λ', 1975 - 1976, σσ. 400 - 406.
47. «A. Fochi, Coordonate sud - est europeene ale baladei populare românești», ό.π., σ. 406 - 418.
48. «P. J. Foulon, La sculpture populaire, Bruxelles 1972», *Λαογραφία*, τ. ΛΒ', 1979 - 1981, σσ. 453 - 456.
49. «János Manga, Ungarische Hirtenschnitzereien, Budapest 1972», ό.π., σσ. 456 - 458.
50. «A. Fochi, Recherches Comparées de folklore sud-est Européen, Bucarest 1972», ό.π., σσ. 458 - 461.
51. «Σταύρου Σπηλιάκου, "Παιχνίδια" και "παιχνιδιατόροι" του χορού στη Νάξο : Όργανα, οργανοπαίκτες και χορευτικό τραγούδι - Η περίπτωση του Κινιδάρου, εκδόσεις Αντ. Αναγνώστου Αθήνα 2003», *Ναξιακά* 12/50, Μάρτιος - Μάιος 2004, σσ. 108 - 113.
52. «Μ. Γ. Σέργη, Ακλήρηματα. Οι αλληλοσυστατισμοί ως όψεις της ετερότητας στην αρχαία και τη νεώτερη Ελλάδα, εκδόσεις Αντ. Αναγνώστου Αθήνα 2005», *Ναξιακά* 20/58 (Μάρτιος - Μάιος 2005) σσ. 92 - 93.

II. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΛΟΓΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

ΜΕΛΕΤΕΣ

1. «Δημήτριος Κόκκος (1856-1891)», εφημερ. «*Φως Παροναξίας*», αριθμ. φ. 3, Αθήναι 1 Ιουλίου 1933, σ. 2, αριθμ. φ. 4, 16 Ιουλίου 1933, σ. 2, αριθμ. φ. 5, 1 Αυγούστου 1933, σ. 2, αριθμ. φ. 16, 16 Ιανουαρίου 1934, σ. 2, αριθμ. φ. 19, 17 Μαρτίου 1934, σ. 2 και αριθμ. φ. 20, 7 Απριλίου 1934, σ. 2.
2. «Ο φιλόσοφος Θεόφιλος Καϊρης», *Εργασία*, έτ. Ζ', Αθήναι 1936, τχ. 345 σ. 863, τχ. 346 σσ. 888-89, τχ. 347 σ. 913, τχ. 348 σ. 938, τχ. 349, σ. 960, τχ. 350 σ. 984, τχ. 351 σ. 1009, τχ. 352 σ. 1034, τχ. 354 σ. 1082, τχ. 355 σσ. 1105 - 6, τχ. 356 σσ. 1129 - 30, τχ. 357 σσ. 1153 - 54, τχ. 358 σσ. 1176 - 77, τχ. 359 σσ. 1200 - 1201.
3. «Ο ποιητής και κωμειδολογγράφος Δημήτριος Κόκκος (1856-1891)», Βουκουρέστιον, τύποις «*Ελλάδος*» 1939.
4. «Nicodim Aghioritul», *Biserica Ortodoxa Româna*, Βουκουρέστι, έτ. LIX (1941), σσ. 51 - 69.
5. «Die Frage der griechischen Linguistik in den rumänischen Fürstentümern», *Balkanica*, τ. VI, Bucarest 1943, σσ. 366 - 380.
6. «Ioan Avramie», *Biserica Ortodoxa Româna*, Βουκουρέστι, έτ. LXII (1944), Nr. 4 - 6.
7. «Costis Palamas», Βουκουρέστι 1945.

8. «Από την ιστορίαν του Ελληνισμού της Ρωσσίας (Ενα άγνωστο γράμμα)», εφημερ. «*Νέα Ελλὰς*», Βουκουρέστιον, περίοδ. Β', έτ. 2ον, αριθμ. φ. 52, 28 Οκτωβρίου 1945, σ. 1, αριθμ. φ. 53, 4 Νοεμβρίου 1945, σ. 2, αριθμ. φ. 55, 18 Νοεμβρίου 1945, σ. 1, αριθμ. φ. 56, 25 Νοεμβρίου 1945, σ. 2.
9. «Dionisie Solomos», Βουκουρέστι 1946.
10. «Δημοσθένης Ρούσσος ο Θραξ (1869 - 1938)», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 15 (1948 - 1949), σσ. 225 - 261.
11. «Κωνσταντίνος Στεφάνου Καράτzaλης», *Ελληνική Δημιουργία*, Αθήναι, έτ. Β' (1949), τ. 3, τχ. 22, σσ. 32 - 36.
12. «Ιστορία του εν Βουκουρεστίω ελληνικού θεάτρου», ό.π., έτ. Β' (1949), τ. 3, τχ. 32, σσ. 893 - 898, τχ. 33, σσ. 984 - 989, τ. 4, τχ. 34, σσ. 51 - 55.
13. «Ο Ρήγας Φεραίος εν Βλαχία», Αθηνά, τ. 53 (1949), σσ. 130 - 146.
14. «Les écoles grecques en Roumanie jusqu' à 1821», *L' Hellénisme Contemporain*, Athènes, 2ème Série, έτ. 3 (1949), αριθμ. 2, σσ. 160 - 168, αριθμ. 3, σσ. 247 - 287, και έτ. 4 (1950), αριθμ. 3, σσ. 245 - 259.
15. «Ο Κωνσταντίνος Κυριακός Αριστίας μέχρι της αφίξεώς του εις τας Αθήνας», *Ελληνική Δημιουργία*, έτ. Γ' (1950), τ. 5, τχ. 46, σσ. 43 - 46, τχ. 47, σσ. 143 - 145, τχ. 50, σσ. 382 - 384, τχ. 51, σσ. 466 - 467.
16. «Ιωάννης Αβράμιος ο Κρns», Αθηνά, τ. 54 (1951), σσ. 59 - 93.
17. «Λάμπρος Φωτιάδης», *Επετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. Γ', Αθήναι 1951, σσ. 106 - 140.
18. «Μεταφράσεις έργων του Καρκαβίτσα και άλλων εις την ρουμανικήν γλώσσαν», *Ελληνική Δημιουργία*, έτ. Δ' (1951), τ. 8, τχ. 82, σσ. 24 - 26.
19. «Το εν Μολδοβλαχία νομικόν έργον του Αθανασίου Χριστοπούλλου», ό.π., έτ. Ε' (1952), τ. 9, τχ. 100, σσ. 425 - 430.
20. «Από την ιστορίαν του νεοελληνικού και ρουμανικού θεάτρου. Συμβολή εις τα περί του βίου και της δράσεως του κωνσταντινουπολίτου Κωνσταντίνου Κυριακού - Αριστία (1800-1880)», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 17 (1952), σσ. 147 - 196.
21. «Η πρώτη εν Βουκουρεστίω ελληνική θεατρική παράστασις», *Ελληνική Δημιουργία*, έτ. Ε' (1952), τ. 10, τχ. 112, σσ. 433 - 436.
22. «Πατριωτικά άσματα του Ρήγα Βελεστινλή και άλλων ποιητών εξ ανεκδότων χειρογράφων», ό.π., έτ. ΣΤ' (1953), τ. 11, τχ. 123, σσ. 331 - 344.
23. «Περί των εκ Σιατίστης ιατροφιλοσόφων Δημητρίου και Κωνσταντίνου Λουκά ή Καρακάσση και του Αλεξάνδρου Odubescu», στον τόμο *Γέρας Αντωνίου Κεραμοπούλλου*, Αθήναι 1953, σσ. 206 - 223.
24. «Από τας ελληνο-ρουμανικάς εκκλησιαστικάς σχέσεις», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, Κανίσκιον Φ. Κουκουλή*, τ. ΚΓ' (1953), σσ. 450 - 471.

25. «Το εν Βουκουρεστίω ελληνικόν θέατρον και οι μαθηταί του Κωνσταντινουπολίτου Κωνσταντίνου Κυριακού - Αριστία», *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. 19 (1954), σσ. 161 - 192.
26. «Προσθήκη εις την ιστορίαν του εν Ρουμανία θεάτρου», ό.π., τ. 20 (1955), σσ. 212 - 224.
27. «Περί των πρωτεργατών της ρουμανικής λογοτεχνίας Ioan Eliade Radulescu, Vasilie Alecsandri και Costache Negruzzi. Αι σχέσεις των με τους Έλληνες και τα ελληνικά γράμματα», ό.π., τ. 21 (1956), σσ. 81 - 113.
28. «Άγνωστα έγγραφα αναφερόμενα εις την εν Μολδοβλαχία ελληνικήν επανάστασιν του 1821», σειρά πρώτη, *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, τ. 11, εν Αθήναις 1956, σσ. 133 - 177. Σειρά δευτέρα, ό.π., τ. 13 (1959), σσ. 357 - 383. Σειρά τέταρτη, ό.π., τ. 15 (1961), σσ. 124 - 148.
29. «Ανέκδοτον "Χρονικόν" περί της εν Μολδοβλαχία ελληνικής επαναστάσεως», *Αθηνά*, τ. 60 (1956), σσ. 69 - 115.
30. «Ο φιλικός Γεώργιος Θ. Λεβέντς. (Πέντε ανέκδοτοι επιστολαί του προς Αλέξανδρον Βιλλαράν)», *Πελοποννησιακά*, τ. Β' (1957), σσ. 58 - 90.
31. «Αθανάσιος ο Πάριος», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τ. Α' (1961), σσ. 344 - 422. (Και ανατύπωση, εν Αθήναις 1961).
32. «Περί του εν Βλαχία ελληνικού στρατιωτικού σώματος (1807-1808)», *Λακωνικάί Σπουδαί*, τ. Α', 1972, σσ. 267 - 274.
33. «Εκδόσεις εκκλησιαστικών βιβλίων εν Μολδοβλαχία, Γεωργία και Συρία, 1690 - 1747», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. ΛΘ'-Μ', 1972/73, σσ. 33 - 42.
34. «Τα εν Μολδαβία ελληνικά τυπογραφεία και αι εκδόσεις αυτών (1642 - 1821)», *Αθηνά*, τ. 75, 1974/75, σσ. 259 - 301.
35. «Προσθήκη εις τα περί Νικολάου Παγκάλη», *Λακωνικάί Σπουδαί*, τ. Β' 1975, σσ. 173 - 175.
36. «Τα εν Βλαχία ελληνικά τυπογραφεία και αι εκδόσεις αυτών (1690-1821)», *Αθηνά*, τ. 76, 1976/77, σσ. 59 - 102.
37. «Σημειώσεις διά την ιστορίαν των εν Ρουμανία ελληνικών εφημερίδων και πρώτων βιβλιοπωλείων», *Μνημοσύνη*, τ. 6, 1976/77, σσ. 68 - 93.
38. «Από την ιστορία της Νάξου», *Ναξιακά* 6/14 (Φθινόπωρο 2002), σσ. 19 - 40.
39. «Παραδοσιακά κατακτήσεων στρατηγήματα και πρώτα περί Τούρκων ελληνικά ιστορήματα», *Ναξιακά* 15/53 Δεκέμβριος 2004 - Φεβρουάριος 2005) σσ. 108 - 113.
40. «Λίγα λόγια για τη "Φλέα"», *Ναξιακά* 17/55 (Ιούνιος - Αύγουστος 2005), σσ. 43 - 52.

ΑΡΘΡΑ

1. «Ένα τραγούδι», εφημερ. «*Ναξιακόν Μέλλον*», Αθήναι, αριθμ. φ. 21, 5 Απριλίου 1937, σ. 2.
2. «Χριστιανικά επιγραφαί εξ Απειράνθου», ό.π., αριθμ. φ. 24, 17 Ιουλίου 1937, σ. 2.
3. «Μία διάλεξις περί Δημοσθένους Ρούσσου», εφημερ. «*Ιρις*», Βουκουρέστιον, έτ. 74ον, περίοδ. Β', αριθμ. φ. 74, 17 Φεβρουαρίου 1939, σ. 3.
4. «Ο ιερός λόχος», ό.π., έτ. 75ον, αριθμ. φ. 98, 25 Μαρτίου 1940, σσ. 1 - 2.
5. «Και πάλιν ο διάκονος Κορέσσης», εφημερ. «*Έθνος*», Βουκουρέστιον, έτ. 29ον, αριθμ. φ. 4048, 14 Μαρτίου 1940, σ. 2.
6. «Το εικοσιένα», ό.π., αριθμ. φ. 4049, 25 Μαρτίου 1940, σ. 2.
7. «Ένα "άγνωστο γράμμα" των διδασκάλων του Γένους Γ. Γενναδίου και Ιω. Μακρή», ό.π., αριθμ. φ. 4056, 17 Μαΐου 1940, σ. 2.
8. «Από την ζωήν της ελληνικής Ακαδημίας Βουκουρεστίου», ό.π., αριθμ. φ. 4062, 14 Ιουλίου 1940, σσ. 2 - 3.
9. «Η βιβλιοθήκη των Ελληνικών Εκπαιδευτηρίων Βουκουρεστίου», ό.π., έτ. 30όν, αριθμ. φ. 4125, 17 Σεπτεμβρίου 1941, σ. 1.
10. «Costis Palamas» (ρουμανιστί), *Gândul Nostru*, Βουκουρέστι, έτ. Ι (1944), σειρά 2α, αριθμ. φ. 4, σ. 5.
11. «Το "χριστουγεννιάτικο διήγημα" εις την νεοελληνικήν λογοτεχνίαν», εφημερ. «*Νέα Ελλήας*», Βουκουρέστιον, περίοδ. Β', έτ. 2ον, αριθμ. φ. 60, 22 Δεκεμβρίου 1945, σσ. 1-2.
12. «Costis Palamas» (ρουμανιστί), εφημερ. «*Grecia Noua*» (=«*Νέα Ελλήας*»), Βουκουρέστιον, περίοδ. Β', έτ. 2ον (1946), αριθμ. φ. 70, σ. 3, αριθμ. φ. 71, σ. 3.
13. «Η "Πόλη" και η λογοτεχνία μας», εφημερ. «*Νέα Ελλήας*», Βουκουρέστιον, περίοδ. Β', έτ. 2ον, αριθμ. φ. 61, 1 Ιανουαρίου 1946, σσ. 1-2.
14. «Οι λογοτέχναι της Ηπείρου», ό.π., έτ. 2ον (1946), αριθμ. φ. 63, 20 Ιανουαρίου, σ. 1, αριθμ. φ. 64, 27 Ιανουαρίου, σσ. 1-2, αριθμ. φ. 65, 3 Φεβρουαρίου, σ. 2, αριθμ. φ. 66, 10 Φεβρουαρίου, σσ. 1-2, αριθμ. φ. 67, 17 Φεβρουαρίου, σ. 1, αριθμ. φ. 69, 3 Μαρτίου, σ. 2, αριθμ. φ. 70, 10 Μαρτίου, σ. 1, αριθμ. φ. 72, 24 Μαρτίου, σ. 2, αριθμ. φ. 73, 31 Μαρτίου, σ. 2, αριθμ. φ. 74, 7 Απριλίου, σ. 2, αριθμ. φ. 75, 14 Απριλίου, σ. 2, αριθμ. φ. 78, 5 Μαΐου, σ. 2, αριθμ. φ. 79, 12 Μαΐου, σ. 2, αριθμ. φ. 81, 26 Μαΐου, σ. 2, αριθμ. φ. 83, 9 Ιουνίου, σ. 2, αριθμ. φ. 85, 23 Ιουνίου, σ. 2.
15. «L' Institut Balcanique de Bucarest», *L' Hellénisme Contemporain*, Athènes, 2ème Série, έτ. 2ον (1948), αριθμ. 6, σσ. 549 - 551.
16. «Ιωάννης Βογιατζίδης», *Αθηνά*, τ. 65 (1961), σσ. 254 - 261.
17. «Η Αιξωνή στη Γλυφάδα», εφημερ. «*Εστία*», 15 - 19 Ιουνίου 2004.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

1. «Δημοσθένους Ρούσσου, "Ελληνικά τραγούδια για τη δόξα Μιχαήλ του Γενναίου"» (μετάφρασις εκ της ρουμανικής), *Νέον Κράτος*, έτ. 4ον, Αθήναι 1940, τχ. 36ον, σσ. 803 - 811.
2. «Demost. Russo, "Γεώργιος Χρυσόγονος και Γεώργιος Υπομενάς εκ Τραπεζούντος"» (μετάφρασις εκ της ρουμανικής), *Ποντιακή Εστία*, Θεσσαλονίκη, έτ. Β' (1951), τχ. 15, σσ. 835 - 841, τχ. 16, σσ. 886 - 889.
3. «E. Comisel, Λαογραφική έρευνα εν Αλβανία» (μετάφρ.), *Λαογραφία*, τ. ΚΑ', 1963 - 1964, σσ. 541 - 547.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

1. «Biblioteca Academiei Române. Catalogul manuscriselor grecesti, t. II, intocmit de Nestor Camariano, Βουκουρέστι 1940», εφημερ. «*Εθνος*», Βουκουρέστιον, έτ. 29ον, αριθμ. φ. 4066, 14 Αυγούστου 1940, σ. 2.
2. «Ο κατάλογος των ελληνικών χειρογράφων της Βιβλιοθήκης της ρουμανικής Ακαδημίας», εφημερ. *Νέον Κράτος*, έτ. 4ον, Αθήναι 1940, τχ 28 - 39, σσ. 996 - 998.
3. «N. - A. Gheorghiu, Grigorie al Sidei. Documente inedite privitoare la viata si activitatea unui vladica Român din secolul al XVIII^{lea}, cu o introducere, un indice si un glosar, Paris», *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, τ. 11 (1956), σσ. 300 - 304.
4. «Scriptores Byzantini. I. Ducas, Istoria turco - byzantina (1341-1462). Editie critica de Vasile Grecu. Editura Academiei Republicii Populare Romîne, [Βουκουρέστι]. II. Laonic Chalcocondil, Expuneri istorice în romînește de Vasile Grecu. Editura Academiei Republicii Populare Romîne, [Βουκουρέστι], 1958», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*, τ. ΚΗ' (1958), σσ. 497 - 507.
5. «Κοσμά Μυρτίλλου Αποστολίδου, Η της Φιλιππουπόλεως ιστορία από των αρχαιοτάτων μέχρι των καθ' ημάς χρόνων, επιμελεία Γ. Α. Μέγα, εν Αθήναις 1959», *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, τ. 14 (1960), σσ. 612 - 615.